

EU-agentschap zet politiek op verkeerde been

Het in Londen gevestigde Europese Medicijnen Agentschap (EMA), de hoogste medicijnenautoriteit van de EU, zet Nederlandse beleidsmakers en politici op het verkeerde been. In een recente publicatie over het antibioticumgebruik bij vee in de diverse Europese landen werd, zonder betrouwbare gebruikscijfers, Nederland weer als 'slechtste' van de EU aangemerkt. Hoe kan dit gebeuren?

Frank de Vries

Nederlandse veebedrijven worden als het gaat om antibioticumverbruik al jaren afgeschilderd als 'de slechtste jongetjes van de klas'. Niet alleen door het Europese Medicijnen Agentschap EMA, maar ook door vele politieke partijen en diverse prominenten in onze agrarische markt. "Die laatste groep kun je het niet kwalijk nemen; zij baseren zich bij hun uitspraken op de publicaties van de EMA. Maar de EMA kun je die onjuiste beeldvorming wel degelijk kwalijk nemen: die weten beter en zouden veel zorgvuldiger moeten communiceren", aldus Nico Bondt, onderzoeker bij het LEI, onderdeel van Wageningen UR. Ook Karolina Törneke van het Veterinaire Comité van de EMA, bevestigt niet te beschikken over volledig correcte gebruikscijfers per land. Maar toch worden er steeds landenvergelijkingen gepubliceerd. Törneke geeft aan dat uit niet-gepubliceerde data van de ESVAC (*European surveillance of veterinary antimicrobial consumption*) blijkt dat in landen met een goed registratiesysteem, zoals Nederland, het gebruik van antibiotica bij vee in werkelijkheid lager is dan in verschillende andere landen.

Foutieve aanname

De EMA publiceert al jaren een vergelijking van het antibioticumgebruik bij vee tussen landen. Zo heeft deze autoriteit in augustus 2012 in het toonaangevende *Journal of Antimicrobial Chemotherapy* wederom cijfers gepubliceerd waaruit blijkt dat de Nederlandse veehouderij koploper is in antibioticaconsumptie. Deze bewering is nu al zo vaak gedaan dat politici en beleidsmakers niet anders weten dan dat dit zo is. Bondt: "Drie jaar geleden hebben we dat als MARAN-groep (de belangrijkste Nederlandse autoriteit op het gebied van antibiotica, tegenwoordig Stichting

Diergeneesmiddelen Autoriteit) ook nog durven concluderen. Nu weten we dat het volstrekt onmogelijk is om de landen onderling te vergelijken. Je hebt daarvoor goede gebruikscijfers per diersoort nodig en die zijn er niet." Diverse politici in Den Haag hebben zich bij hun keuze voor het huidige zware antibioticumreductiebeleid mede gebaseerd op de EMA-cijfers. De landelijke autoriteiten leveren de verkoopcijfers aan bij de EMA. De Nederlandse cijfers komen via het LEI. Hoewel direct betrokken wetenschappers weten dat de landenvergelijking van de EMA mank gaat omdat die wordt gemaakt op basis van kilogrammen antibiotica zonder onderscheid te maken naar diersoort, wordt de vergelijking tot vandaag de dag gedaan. Opvallend is dat het Centraal Veterinair Instituut van Wageningen UR meegaat in de conclusies van de EMA. Zo stelde professor Dik Mevius van het CVI op de laatste Europese Antibioticumdag bij het RIVM in Bilthoven dat Nederland twee uitschieters kent: humaan de laagste gebruiker van antibiotica in Europa en veterinair koploper. En Jan Kluytmans, hoogleraar microbiologie van de VU Amsterdam, meldt op dezelfde bijeenkomst: "Het lage humane gebruik staat in schril contrast met het antibioticagebruik bij dieren in Nederland. Daarin zijn we helaas Europese koploper." Dit is opvallend, aangezien je verwacht dat beiden op de hoogte zijn van de foutieve aannames van de EMA.

De waarheid

Ook de humane Gezondheidsraad baseert zich op de conclusies van de EMA. De Gezondheidsraad is leidend bij het antibioticumbeleid. De Zweedse hoogleraar Kari Grave is misschien wel de belangrijkste veroorzaker van de foute landenvergelijkingen. Grave heeft een belangrijke post binnen de EMA. Zij laat niet na te communiceren dat Neder-

land koploper is in Europa als het gaat om antibioticagebruik bij vee. Haar visie wordt vervolgens overgenomen door gezaghebbende bronnen. Grave baseert zich op een eigen studie uit de jaren 2005-2009, toen Nederland al over volledige gebruikscijfers beschikte, in tegenstelling tot veel andere landen. Hierdoor worden appels met peren vergeleken. Wat vindt Grave hiervan? Grave: "Ik erken dat de gepubliceerde cijfers een 'te grove maat' zijn voor een landenvergelijking. Maar we hebben op dit moment niets beters. Wij werken daar wel hard aan." Volgens de vergelijking van Grave 'drukt' Nederland in totaal drie keer zoveel antibiotica in het vee dan Denemarken. Bondt van het LEI heeft samen met andere wetenschappers onderzocht of die bewering klopt. Uit deze studie blijkt echter dat het antibioticagebruik in de varkenshouderij tussen beide landen niet ver uit elkaar ligt. Alles hangt af van de rekenmethode die men kiest. Bondt en zijn medeonderzoekers concluderen dat, hoewel rekenkundig juist, een landenvergelijking op basis van alle kilo's op een hoop (zowel antibiotica als dieren) een te simpele benadering is. "Hierdoor worden sommige landen ten onrechte aan de schandpaal genageld", aldus Bondt. Het ministerie van EZ neemt de visie van

Grave over. "Wij hebben niets beters." De woordvoerder bevestigt dat de scheve vergelijking geen recht doet aan de veehouderij in de verschillende landen. "Landen met een relatief omvangrijke intensieve veehouderij, zoals bij ons het geval is, zijn in het nadeel", erkent ook het ministerie. Bovendien zaten in het vergelijk slechts negen landen, waarvan vier Scandinavische die al in de periode 2005 tot 2009 een zeer stringent antibioticumbeleid voerden. In het laatste rapport van de EMA van 15 oktober 2012 is Nederland van de 'slechtste' plaats verstoten door Hongarije, Spanje, België en Portugal. In dit rapport staan de gegevens van inmiddels negentien landen. De foutieve landenvergelijking is echter nog niet aangepast door de EMA.

Waar staat Nederland nu

Recent is door de fabrikanten van diergeneesmiddelen FIDIN bekendgemaakt dat in Nederland, uitgedrukt in tonnage, het antibioticumgebruik bij vee 51 procent is gedaald in de periode 2009-2012. De EMA-rapportage loopt echter een paar jaar achter bij de werkelijkheid. Nederland moet er dus sterk rekening mee houden nog tot 2016 aangemerkt te worden als 'grootgebruiker' binnen de EU.

PAPIEREN TIJGER

De uitkomsten van de Europese landenvergelijking zijn meer afhankelijk van de berekeningswijze op papier, dan van het werkelijke gebruik op de veebedrijven.

Foto: EU

